

Vuoden 2019 tietokirjallisuuden Finlandia-valitsija Sixten Korkmanin puhe ja perustelut

Tietokirjallisuuden merkitys on tänään suurempi kuin koskaan aikaisemmin.

Tälle arviolle on useita perusteluja: Maailman tapahtumat ovat monimutkaisia ja hämmentäviä, usein vaikeasti hahmotettavia. Olemme jatkuvasti laajan mutta pirstoutuneen informaatiotulvan kohteena. Sosiaalisen median välityksellä kukin voi samalla elää omassa kuplassaan ja ottaa vastaan vain omia ennakkokäsityksiä vahvistavaa informaatiota, mikä heikentää toistemme ymmärtämistä ja ruokkii mielipideilmaston polarisaatiota. Lobbarit tuottavat usein pätevää mutta yksipuolista tietoa etujärjestöjen tavoitteiden edistämiseksi. Tietoa ja tiedettä vähättelevä tai halveksiva populismi on saanut poliittisesti vahvan aseman.

Tiedeyhteisöllä on suuri vastuu totuuteen pyrkivän tiedon tuottamisessa. Mutta tiedettä luonnehtii eriytyneisyys tai erikoistuminen. Ja moni akateeminen tutkija tähtää ennen kaikkea meritoitumaan tieteellisiä artikkeleita julkaisemalla. Tätä ei sovi moittia mutta joskus seurauksena on, että tiedeyhteisö ei käytännössä tai ainakaan suoraan toimi kansalaisten valistajana. Tietokirjallisuudella on sillanrakentajan rooli.

Omalta osaltani olen ollut tietokirjallisuuden, kotimaisen ja kansainvälisen, ahmija jo yli 50 vuoden ajan. Näin siksi, että ymmärtäminen – itseni ja muiden sekä yhteiskunnan ymmärtäminen – on tuntunut tärkeältä, jopa itseisarvoiselta tavoitteelta. Vuonna 1995 julkaistussa kirjassa lukuisat julkisuuden henkilöt vastasivat Eestinkallion koulun kolmannen luokan oppilaiden kysymykseen siitä, mikä on elämän tarkoitus. Oma vastaukseni kuului: *”Elämän tarkoitus on etsiä, kysyä ja pohtia, omakohtainen ja omaehtoinen prosessi. Jotenkin se liittyy runouteen.”* Naiviin vastaukseen vedoten voisin sanoa, että kirjallisuus, minun kohdallani eritoten tietokirjallisuus, on tukenut pyrkimystäni elämän tarkoituksen löytämiseksi.

Tietokirjallisuus on silta tutkimuksesta julkiseen keskusteluun. Sen avulla hahmotetaan isoa kuvaa tapahtumien taustasta ja syy-seuraussuhteista. Tietokirja asettaa eri ilmiöt laajempaan yhteyteensä ja luo edellytyksiä arvioida niiden seurauksia ja merkitystä. Näin se palvelee yhteiskunnallisen keskustelun ja sitä kautta demokratian toimintaa. On hyvä tiedostaa, että myös tietokirja osaltaan heijastaa kirjoittajansa arvomaailmaa. Näkemyksellisyys ei ole haitta, kunhan tosiasioihin pyritään nojautumaan. Yksittäinen kirja ei kenties kerro koko totuutta, mutta eri teoksiin nojautuva julkinen keskustelu voi jo valottaa ilmiöitä hyvin.

Olisi erittäin arvokasta, jos me suomalaiset lukisimme enemmän – niin kaunokirjallisuutta kuin tietokirjoja. Se tukisi keskinäistä ymmärrystä ja asiapohjaista keskustelua sekä viime kädessä yhteiskuntaa suotuisasti kehittävän politiikan edellytyksiä. Tähän on hyvät edellytykset, sillä Suomessa tuotetaan erittäin paljon tietokirjallisuutta, tuhansittain. Suomessa tuotetaan myös varsin korkeatasoisia tietokirjoja. Näiden joukossa ovat kiistatta tämän vuoden kuusi tietokirjallisuuden Finlandia-ehdokaskirjaa.

**

Kukin lautakunnan esivalitsemista teoksista voisi ansaita palkinnon. Miksi olen siis päätenyt siihen, että diktatorisin valtuuksieni nojalla valitsen kirjan ”Metsä meidän jälkeemme” palkinnon saajaksi?

Tärkeimmät perusteluni ovat seuraavat:

Aihe on tärkeä. Jokaisella meistä on suhde metsään, jossa ulkoilemme, virkistymme, poimimme marjoja, keräämme sieniä, kenties metsästämmme. Suomen talous on kautta aikojen nojannut metseen. Metsäteollisuuden merkitys viennin ja koko kansantalouden kannalta on iso.

Kirja on kiihkoton, mutta otteeltaan kriittinen ja esittää metsäpolitiikastamme karun kuvan. Olemme metsäkansa, mutta kirja herättää meitä huomaamaan, että suuri osa Suomen metsiä on nyttemmin avohakkuita läpikäyneitä talousmetsiä. Teollisuuden toiveiden mukaisesti ja hallituksen hyväksynnällä metsiä kaadetaan laajoilla avohakkuilla. Puusta keitetään sellua, joka rahdataan Kiinaan ja muualle vessa- ja talouspaperin tuottamiseksi. Tästä ovat hyötäneet metsäteollisuus ja myös kansantalous, mutta nyt luonnontilaista metsää on enää vähän jäljellä, eteläisessä Suomessa noin 2 prosenttia metsästä. Luonnon moninaisuus on vähenemässä ja uhattuna. Metsän kasvun nopeuttamiseksi tehdyillä, valtion tukemilla ojituksilla on pilattu Suomen vesistöjä. Jykevää puuta ei löydy puurakentamisen tarkoituksiin, joka meillä on heikkoa verrokkimaihien Ruotsi, Norja ja Kanada verrattuna.

Metsäpolitiikassa on käsillä kirjan avaama tavoiteristiriita, joka Luken tuoreiden arvioiden mukaan on aiempaa ajateltua hankalampi. Virallinen Suomi näkee mielellään asian siten, että biotaloutta voi kasvattaa, tai sellun keittoa entisestään lisätä, koska Suomessa metsää on enemmän kuin koskaan ja sen kasvu ylittää hakkuut. Mutta metsän hakkuiden kasvattaminen pienentää tällöinkin hiilinielujen ja vaikeuttaa siten ilmastopolitiikan tavoitteiden saavuttamista. Tutkijat ovat jo vuosia viestittäneet, että hakkuita tulisi rajoittaa sekä ilmastopoliittisesti tärkeiden hiilinielujen kasvattamiseksi että luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi. Ratkaisua ristiriitaan voisi ehkä parhaiten hakea panostamalla nykyistä enemmän uusia metsäpohjaisia tuotteita kehittävään tutkimukseen. Olisi pyrittävä jalostusasteen nostamiseen.

Käsillä oleva kirja ei ole, eikä väitä olevansa koko totuus, mutta se on painava puheenvuoro tuiki tärkeään metsäpoliittiseen keskusteluun. Lisäksi kirja on hyvin jäsennelty, raikkaasti kirjoitettu ja kauniisti kuvitettu.

